

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 36/2009 vp

Hallituksen esitys laeiksi yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain ja sairausvakuutuslain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 13 päivänä lokakuuta 2009 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain ja sairausvakuutuslain muuttamisesta (HE 191/2009 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lakimies Kirsi Ruuhonen ja lakimies Pekka Humalto, sosiaali- ja terveysministeriö
- tarkastaja Harri Uusnäkki, liikenne- ja viestintäministeriö
- lakimies Jukka Harno, Kansaneläkelaitos
- toiminnanjohtaja Mikael Söderlund, Suomen Sairaankuljetusliitto ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yksityisestä terveydenhuollosta annettua lakia ja sairausvakuutuslakia. Muutettaviksi ehdotetaan säännöksiä, jotka koskevat sairaankuljetuspalveluiden tarjoamiseksi tarvittavaa lupaa ja sairaankuljetusajoneuvolla tehdyn matkan korvaustaksan vahvistamista.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan sairaankuljetuslupa yksityiselle ammatinharjoittajalle tai yritykselle myönnetään luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetun lain perusteella. Ehdotuksen mukaan sairaankuljetuslupan myöntäminen perustuisi jatkossa yksityisestä terveydenhuollosta annettuun lakiin, mikä vastaisi paremmin sairaankuljetuksen asemaa osana terveydenhuoltoa.

Sairausvakuutuslakiin ehdotetaan lisättäväksi valtuutussäännös, jonka nojalla sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaisi asetuksella sairaankuljetusajoneuvon käytön korvausperusteena olevan korvaustaksan. Lisäksi sairausvakuutuslaissa ehdotetaan säädettäväksi yöpymisrahan korvaamisesta tilanteissa, joissa vakuutettu on raskauden vuoksi joutunut yöpymään terveydenhuollon toimintayksikön läheisyydessä.

Sairaankuljetuslupaa ja sairaankuljetusajoneuvon korvaustaksan vahvistamista koskevat ehdotukset liittyvät uuteen joukkoliikennelakiin, jolla on tarkoitus kumota henkilöliikennelaki, sekä joukkoliikennelain säätämisen taustalla olevaan Euroopan parlamentin ja neuvoston palvelusopimusasetukseen. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 3 päivänä joulukuuta 2009.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

*Perustelut**Sairaankuljetuslupa*

Hallituksen esityksessä ehdotetaan sairaankuljetuslupia ja sairaankuljetusajoneuvojen käytön korvaustaksaa koskevan sääntelyn siirtämistä liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalta sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöön. Luvan myöntämisen edellytykset painottuvat ehdotuksessa toiminnan lääketieteelliseen asianmukaisuuteen ja potilasturvallisuuteen. Ehdotetut muutokset vahvistavat sairaankuljetuksen ja sen yhteydessä annettavan ensihoidon asemaa osana terveydenhuoltoa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan käsiteltävänä oleva hallituksen esitys on henkilöliikennelain ehdotetusta (HE 110/2009 vp) kumoamisesta johtuva siirtymäajan ratkaisu ja laajempi ensihoitojärjestelmän uudistus on tarkoitus toteuttaa valmisteilla olevan terveydenhuoltolain säätämisen yhteydessä.

Lupaviranomaisen on ehdotuksen mukaan myönnettävä lupa, jos hakija, henkilökunta ja sairaankuljetuskalusto täyttävät laissa säädetyt edellytykset. Yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 3 §:ssä ehdotetaan säädettävän sairaankuljetuspalvelujen antamisen toimintaedellytyksiksi sairaankuljetusajoneuvon ja sen varusteiden asianmukaisuus sekä toiminnan edellyttämä, asianmukaisen koulutuksen saanut henkilökunta.

Yksityisestä terveydenhuollosta annetun asetuksen 3 §:n (857/1994) mukaan terveydenhuollon palveluista vastaavan johtajan tulee olla terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 2 §:ssä tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö, jolla on toiminnan laajuus ja tarjottavat palvelut huomioon ottaen tehtävän menestykselliseen hoitamiseen soveltuva koulutus ja riittävä käytännön kokemus. Vastaavalta johtajalta tai sairaankuljetusyrityksen henkilökunnalta ei säädöksissä edellytetä mitään tiettyä vähimmäisaikaa alalla toimimiselle ennen luvan myöntämistä, vaan asia ratkaistaan lupa- ja valvontakäytännössä tapauskohtaisesti. Valiokunta pitää tarkoi-

tuksenmukaisena lupaedellytysten säätämistä mahdollisimman yhdenmukaisesti muiden yksityisten terveystalvelujen, kuten lääkäri- ja sairaanhoitopalvelujen, kanssa.

Nykyisin sairaankuljetusluvan myöntämisen edellytyksenä olevasta tarveharkinnasta ehdotetaan luovuttavan. Tarveharkinnan on katsottu rajoittavan perustuslaissa säädettyä elinkeinovapautta (18 §) tavalla, jota ei voida pitää perusoikeuksien rajoittamiselle asetettujen edellytysten, kuten hyväksyttävyyden ja suhteellisuuden mukaisena. Perusteluissa todetaan, ettei tarveharkinnasta luopuminen vaaranna lakisääteisten palvelujen saatavuutta, turvallisuutta tai asianmukaisuutta. Perustelujen mukaan nämä taataan parhaiten esityksen mukaisilla lupakriteereillä sekä asianmukaisella ja riittävällä valvonnalla.

Sairaankuljetuspalvelujen järjestäminen kuuluu kuntien ja sairaanhoitopiirien tehtäviin myös niillä alueilla, joilla ei toimi yksityisiä sairaankuljetusyrityksiä. Sairaankuljetuslupien tarveharkinnasta luopuminen voi merkitä nykyistä suurempaa sairaankuljetuspalvelujen kysynnän ja tarjonnan vaihtelua eri alueilla. Sairaankuljetuspalvelujen tarjoaminen edellyttää kuitenkin käytännössä sopimusta järjestämisvastuussa olevan kunnan tai kuntayhtymän kanssa, koska vain sopimuksen tehnyt yksityinen palveluntuottaja voi liittyä viranomaisverkkoon ja hätäkeskusjärjestelmään. Valiokunta pitää tärkeänä, että ensihoito- ja sairaankuljetusjärjestelmän uudistuksen yhteydessä kiinnitetään huomiota erityisesti palvelujen saatavuuden ja laadun turvaamiseen.

Sairaankuljetustaksa

Yksityisen sairaankuljetuksen kustannukset korvataan nykyisin sairausvakuutuslain 4 luvun 6 §:n mukaisesti liikenne- ja viestintäministeriön vahvistaman sairaankuljetustaksan perusteella. Voimassa olevassa laissa ei ole määritelytapoja eikä sitä, millä perusteella sairaankuljetustaksan muutostarvetta on arvioitava. Sairausvakuutuslain 4 luvun 6 §:ään ehdotetun muutoksen nojalla sairaankuljetustaksasta säädettäisiin

sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Valiokunta ehdottaa säännöksen täsmentämistä muiden sairaanhoitokorvausten perusteita koskevien säännösten tavoin siten, että sairaankuljetustaksan tulee perustua kuljetuksesta aiheutuviin kustannuksiin ja sairausvakuutuskorvauksiin käytettävissä oleviin varoihin. Lisäksi valiokunta ehdottaa, että taksasta säädetään valtioneuvoston eikä ministeriön asetuksella.

Sairauden vuoksi tehdyn matkan aiheuttamat tarpeelliset kustannukset korvataan yhdensuuntaisen matkan omavastuun (9,25 euroa) ja vuotuisen katon (157,25 euroa) ylittävältä osalta. Erityisajoneuvon, kuten oman auton, taksin tai veneen, käytöstä aiheutuneet kustannukset korvataan, jos potilaan sairaus, vamma tai liikenneolosuhteet edellyttävät erityisajoneuvon käyttöä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan nykyisen sairaankuljetustaksan tai taksitaksan perusteella ei korvata esimerkiksi ajoneuvon kuljetuksesta perittävää lauttamaksua. Valiokunta pitää tärkeänä, että matkakorvausjärjestelmän kokonaisuuden kehittämistä ja muutostarpeita arvioidaan terveydenhuoltolain ja kunnallista sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan lain valmistelun ja terveydenhuoltoa koskevien muiden uudistusten yhteydessä.

Yöpymiskorvaus

Sairausvakuutuslain 4 luvun 9 §:n perusteella vakuutetulla on oikeus yöpymisrahaan, jos hän tutkimuksen tai hoidon vuoksi tai liikenneolosuhteista johtuvista syistä joutuu yöpymään sairausvakuutuslain mukaan korvattavalla matkalla ja yöpymisestä aiheutuu kustannuksia. Käytännössä yöpymiskustannuksia on korvattu esimerkiksi silloin, jos yöpyminen on vaihtoehto päivittäiselle matkustamiselle hoitopaikkakunnalle tai jos joukkoliikennettä ei ole matkan tekemiseen käytettävissä. Säännöksen ei ole katsottu koskevan tilanteita, joissa vakuutettu odottaa synnytyksen käynnistymistä ilman, että hänelle tai sikiölle tehdään päivittäisiä tutkimus- tai hoitotoimenpiteitä. Valiokunta pitää tarkoi-

tuksenmukaisena, että 9 § muutetaan ehdotuksen mukaisesti siten, että vakuutetulle voidaan maksaa yöpymisrahaa silloin, kun hän lääkärin raskaudentilasta tekemän arvion perusteella joutuu yöpymään synnytyspaikan lähellä. Valiokunta katsoo, että jatkossa tulee arvioida yöpymisrahan riittävyyttä suhteessa yöpymisistä aiheutuviin todellisiin kustannuksiin.

Päättösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että 1. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että 2. lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 4 luvun 6 § muutettuna seuraavasti:

Valiokunnan muutosehdotus

2. lakiehdotus

4 luku

Matkakustannusten korvaaminen

6 §

Sairaaankuljetus

Sairaaankuljetusajoneuvon käytön korvausperusteena olevasta korvaustaksasta säädetään valtioneuvoston asetuksella. *Sairaaankuljetusajoneuvon korvaustaksa perustuu kuljetuksesta aiheutuviin kustannuksiin ja käytettävissä oleviin varoihin.* Sosiaali- ja terveysministeriön on korvaustaksaa koskevaa asetusta ja sen muutoksia valmisteltaessa kuultava Kansaneläkelaitosta ja asianomaisia toimijoita edustavia järjestöjä.

StVM 36/2009 vp — HE 191/2009 vp

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Juha Rehula /kesk	Håkan Nordman /r
vpj.	Sirpa Asko-Seljavaara /kok	Markku Pakkanen /kesk
jäs.	Risto Autio /kesk	Päivi Räsänen /kd
	Maria Guzenina-Richardson /sd	Paula Sihto /kesk
	Hannakaisa Heikkinen /kesk	Satu Taiveaho /sd
	Anneli Kiljunen /sd	Lenita Toivakka /kok
	Marjaana Koskinen /sd	Erkki Virtanen /vas
	Jukka Mäkelä /kok	vjäs. Johanna Karimäki /vihr.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen.